

Környezetbarát intézkedések Budapesten

Budapest, 2003. február 12.

Mohay Linda

Dolgozatom célja nagy vonalakban áttekinteni, mit tehet egy város, annak önkormányzata és polgárai a környezet védelméért. Különös tekintettel Budapestre, ahol az emberek nagy tömege és kicsi élettere miatt hatványozottan jelentkeznek a problémák.

Először érdemes megnézni a gondok forrásait, mivel csak így találhatjuk meg a hosszútávú megoldásokat. A fejlődés és a civilizáció következtében városokban élő emberek élettere egyre csökkent, s ez napjainkban olyan ütemben folytatódik, amivel az evolúció már nem tud lépést tartani. Az emberek nem a betondzsungel-életmódra rendezkedtek be, s ehhez való kényeszerű alkalmazkodásuk során rengeteg stressz halmozódik fel bennük. Mégis, hogy valamilyen módon kialakítsák, megvédjék életterüket közönyösséget 'erőltetnek' magukra, s ez jellemzi ma nagyvárosainkat. A személyes tér szinte már csak az otthonra vagy a hálószobára szűkül, szerencsésebb esetben még a kertet is a sajátunkénak mondhatjuk. A közterek, az utcák azonban már a 'senkiföldje' kategóriába esnek, felelősség nélkül lehet szennyezni őket, s mivel a többség ezt teszi, a kevesek gondoskodása hatástalan. A szennyezőket nehéz felelőségre vonni, hisz legtöbbször csak egyszeri látogató a helyen. Nem beszélve az autósforgalomról, amelynek hatásait meg sem próbálhatjuk lebontani az egyes gépkocsikra.

A város kettőssége abban áll, hogy az egyénre nem nehezednek a közösség tradíciói, kiteljesítheti önmagát, ugyanakkor cselekedetei környezeti hatásának felelősségét nem kell viselnie. Azonban ezek a következmények egyre láthatóbbak és zavaróbbak lesznek. Ebből a bevezetőből is kitűnik, hogy a fő problémát a szennyezés jelenti, ami lehet gáz, por, szemét vagy akár kutyaürülék. Ezek a városban koncentrálnak és veszélyeztetik az emberek egészségét. A természet védekezik ezek ellen az anyagok ellen, a növények kiszűrrik a port és széndioxidot, a talajban élő baktériumok lebontják az oda kerülő természetes anyagokat. A városból azonban a fokozatos beépítések következtében kiszorul a természet, így egyre nő a szennyezettség. A fejlett országokban már nagy hangsúlyt helyeznek városok környezetbarátabb kialakítására, a szelektív szemétyűjtésre, valamint, hogy minél több és nagyobb zöldterület legyen a városokban, ezzel is barátságosabbá, élhetőbbé téve a környezetet. Magyarország azonban még elmaradott ezen a területen: a legnagyobb problémát az alábbiak jelentik:

- szennyezettség: gáz, por, szemét, kutyaürülék, szennyvíz
- szelektív szemétyűjtés, szeméttárolók, szemételepek, újrahasznosítás hiánya
- zöldterületek csökkenése, minőségének romlása

Szennyezettség:

Ennek okait leginkább a közlekedésben (nagy autós forgalom), ill. az emberek felelőtlen viselkedésében kereshetjük (szemetelés, kutyaürülék). Az autós forgalmat csak úgy lehet csökkenteni, ha az emberek igénybe veszik a tömegközlekedést, ehhez azonban annak magas színvonalúnak kell lennie, mert nem szívesen cserélik le a kényelmes autót a zsúfolt buszra, villamosra. A BKV igyekszik fejleszteni szolgáltatásait (gondolhatunk itt a BKV plusz programra, amely járművek igényesebben felszereltek és bővebb információval szolgálnak az utasoknak), ennek ellenére a tömegközlekedés még mindig nem elég vonzó. A további fejleszté-

sekhez pénzre van szükség, ami a szolgáltatás árának emelkedésével járna, s ez szintén csökkenthetné a tömegközlekedés népszerűségét. Azonban nem csak a tömegközlekedés csökkenthetné a légszennyezést, hanem a gyalogos- és kerékpár-forgalom fellendülése is, ennek érdekében fontos kiépíteni a kerékpárutakat, s a járdákat megfelelő szélességűre kell hagyni, valamint olyan teret biztosítani a járókelőknek, amelyben szívesen sétálnak (pl. fasorok az utak szélén).

Ilyen irányú törekvésekre látunk példát Bécsben, ahol 2010-ig növelni akarják a tömegközlekedést 37%-ról 45%-ra, valamint a gyalogosforgalmat 26%-ról 30%-ra. Ezáltal a személygépkocsi-közlekedés 37%-ról 25%-ra csökkenne.

A közlekedés elkerülése, átirányítása és a közlekedési rendszerek, valamint a gépjárművek hatékonyságának növelése – ezek azok az alapelvek, melyek segítségével ezt el szeretnék érni. A tömegközlekedés magas szintjét mutatja, hogy a bécsi lakosság több, mint háromnegyede számára csak két-öt percre van a következő buszmegálló, valamint hogy normális esetben csak nagyon rövid ideig kell a következő járműre várni. Annak érdekében, hogy a buszok és a villamosok gyorsabban elérhessék céljukat, gyorsítási és előnybehelyezési programokat fejlesztettek ki. Így pl. a magánközlekedés a villamos haladását a sínhálózat 65%-án már alig hátráltatja, hiszen vagy saját sínjén halad, vagy a sín körülötti részt útjelzés jelöli, azaz útszegély választja el az útszakasz többi részétől. További előnyöket hoz magával az új „számítógép irányítású közlekedésirányítási rendszer”(Rechnergesteuerte Betriebssystem, RBL). Ezáltal a jármű adatközzétítéssel automatikusan bejelentkezik a közlekedési lámpánál, és zöld utat kap.

Modern környezettechnikát alkalmaznak: a buszok nagy része folyékony gázzal üzemel, már megkezdődött az új villamos –generáció ULF (UltraLowFloor) sorozatgyártása is. A legmodernebb technikával rendelkező környezetbarát villamos az energiatakarékos közlekedést segíti elő, mivel a kezdő ellenállás miatt nem veszít energiát. Ezen kívül arra is megvan a lehetősége, hogy energiát adjon vissza a hálózatba, valamint haszonenergia-fűtéssel rendelkezik.

Előnyben részesítik a kerékpárosokat, biztosítva a kerékpárutakat, szállítási lehetőséget a tömegközlekedésen és a tárolókat. Elterjedőben vannak az elektromos autók, rollerek és egyéb járművek, amelyek megvételét anyagilag támogatják.

Közlekedéscsökkentő intézkedés a parkhely-gazdálkodás: helyi lakosok számára kiállított állandóparkolási matrica és a nem abban a kerületben lakók számára kijelölt rövidparkolási lehetőségek segítségével akár 10%-kal is csökkenthetővé vált a közlekedés, egyúttal a zajszint és a szennyezőanyag koncentráció, valamint a helyiek mindig találnak a közelben parkolóhelyet. Ezen kívül egyre bővítik a 30km/h-ás zónát, ami szintén forgalom csökkenéshez vezet. Ezt szolgálja a garázsépítési offenzíva is, amely megkíméli az autóst és a környezetét a parkolóhely keresgélésétől, mivel ezen folyamat közben is rengeteg szennyező anyag kerül a levegőbe, valamint a zajártalom is nő. Ezt elkerülendő az autósokat tájékoztatják a legközelebbi parkolási lehetőségekről. Ugyanígy ösztönzik az ingázókat is, hogy hagyják a városon kívüli garázsokban a gépkocsijukat. (Már az autópályán és a bekötő utakon tájékoztatják őket a szabad parkolóhelyekről és hogy mikor indul a következő metró vagy vonat.)

Jelenleg Budapest még messze elmarad Bécsről, az autósforgalom fellendülőben van, a parkolás, nem, illetve nem jól megoldott (gondolhatunk a járdán parkoló autókra), a tömegközlekedés zsúfolts és a színvonala még csak fejlődőben van. Azonban vannak biztató jelek, mint pl. a korábban említett BKV plusz, és a BKV egyéb kampányai, amelyek arra ösztönzik az embereket, hogy használják a tömegközlekedést. Érdemes lenne azelőtt átszoktatni az embereket, mielőtt még a nyugati mintához hasonló mértékben megnőne nálunk a gépkocsik száma.

A szennyezettség további forrása a személtelés. Ennek fõszámlálásához szükséges a lakossági aktivitás valamint a megfelelõ infrastruktúra. Az elõbbit lehet fokozni az emberek felvilágosításával, tájékoztatásával, valamint szabályozni lehet a törvény eszközeivel. Érdemesebb a hangsúlyt az elõzõre fektetni, mivel hatékonyabb, ha nem kényszerítjük az embereket, ugyanakkor megfelelõ jogi szabályozás nélkül hatástalan a tevékenység.

Az infrastruktúra megfelelõ voltán értem a szeméttárolók elegendõ számát és sűrûségét, az elszállításról való gondoskodást illetve az utca rendben tartását, mert a tisztaság ösztönzi az embereket annak fenntartására.

Az utcaképet eltorzítja a kisállatok ürüléke is, ez különösen jellemzõ Budapest belvárosára. Ennek orvoslására pl. a IX. kerületben megalakult a Ferencvárosi Kutyatartók Érdekvédelmi Civil Szervezete, amely a kutyatartóknak kutyabélsár-gyûjtõzacskókat oszt ki, illetve ezeket tartalmazó dobozokat helyez ki a kerületben.(pl.: a Ráday utcán az autófelhajtást megakadályozó oszlopokra(!) lettek felszerelve)

Dr Hock Zoltán a IV. kerület alpolgármestere, így nyilatkozik errõl a kérdésrõl: „Az önkormányzat 1999-ben megalkotta a kisállatokról szóló (azóta többször módosított) helyi rendeletét, amelyben szabályozta az egyes háztartásokban az állatok fajtáját, mennyiségét, tartási körülményeit. Sajnos azonban a kutyatulajdonosokból hiányzik a belsõ készlet a szabályok betartására. 2001-ben mintegy 170 szabálysértési eljárást kezdeményeztünk (a legmagasabb pénzbírság 15 000 forint volt). Nem túl sok sikerrel, mert átmeneti társadalomban élünk, amikor az emberek már rádöbbenek a jogaikra, de a kötelességeikre még nem igazán. Azzal is meg kell küzdenünk, hogy a hivatalból ellenõrzõ közterület-felügyelõk nem kérhetik el a vétkes gazda személyi igazolványát, nincs joguk elõállítani, sem kényszerítõ eszközöket alkalmazni. Kiskorú kutyasétáltatókkal szemben a jog nem is tud eljárni. Hiányzik az olyan jogszabály, hogy a gondviselõ ellen folytathassunk le eljárást, ha leengedi a gyereket a kutyával szájkosár és póráz nélkül. Ilyen körülmények között a gazdák nagyon pontosan tudják, hogyan lehet kibújni az ellenõrzés alól. És nem lehet minden póráz nélkül szaladgáló kutya mellé rendõrt hívni.

A helyi rendelet 10.§. (4) bekezdése szerint „Az eb ürülékét az ebtartó a közterületrõl köteles azonnal eltávolítani”. Ellenkezõ esetben szabálysértést követ el, amely 30 ezer forintig terjedõ pénzbírsággal sújtható. A rendelet betartását azonban ellenõrizni kell, mert hiányzik a kutyatulajdonosok belsõ készletése.

Az önkormányzat majd' 10 millió forintért, vett egy kutyaürülék felszippanzó „mindentudó csodamasinát”, de csak sima, szilárd burkolaton használható, fûvön nem. És hogy ne csak a jog eszközeivel éljünk, Újpesten és Káposztásmegyeren 6 kutyafuttatót jelöltünk ki. Nem állítom, hogy óriási sikerrel. Mert odáig elvinni a kutyát, az már munka... Sokkal kényelmesebb, hogy elengedem a ház elõtt, fut három kört, összepiszkít mindent, aztán visszaviszem a lakásba. Sajnos, manapság leginkább ez zajlik. Pedig az állattartási rendelet 2001. évi módosítása kimondja: „Tilos az ebet parkba – ide nem értve a kutyafuttatóként kijelölt területeket – bevinni vagy beengedni.”

A világ szabályok szerint mûködik, a jogi retorziót nyilvánvalóan nem lehet megkerülni, az ellene vétõket pedig meg kell büntetni. Sokkal többet várok azonban városépítési és -mûködtetési ars poeticánktól: ha az itt lakók nem csak a lakásukat, hanem egész Újpestet fogják otthonuknak tekinteni, akkor nem lesznek ilyen problémáink. „

Két éve „Kutya kötelességünk! – A szobatiszta Budapestért” szlogenrel meghökkentõ óriásplakát jelent meg a fõváros utcáin: egy letolt nadrágos férfi guggol az utcán, újsággal a kezében, vele szemben egy kutya ül, kisseprûvel a szájában. A kampányt a Gazdasági Minisztériumhoz tartozó Budapesti Regionális Idegenforgalmi Bizottság kezdeményezte, mert „a

kutyaürülék már olyan mértékben szennyezi a várost, hogy az nem csak az itt élőknek jelent mindennapos kellemetlenséget, hanem a városimázs, a turizmus rovására is megy”.

Az egy hónapig tartó, társadalmi célú kampányt, egy tévéspot is erősítette, amelyben a közismerten állatbarát Lagzi Lajcsi használat közben mutatja be egy kutyáját sétáltató kislífnak a köztudatba bevezetni kívánt papírzacskó használatát. A 200 óriásplakátot, százezer szórólapot, sajtóreklámokat és PR-cikkeket is „bevető” kampány elindítóinak deklarált szándéka volt: „sokkolva” felhívni a budapestiek figyelmét a témára, ami az utcán hever, másrészt alternatív megoldást kínálni. Hasonló céllal indított ugyanekkor kampányt a McCannErickson reklámügynökség is. A hirdetések ellenére a helyzet lényegesen nem javult, de valamennyi előrelépés tapasztalható volt. Valószínűleg tartósabb hatást lehetne elérni az állandó kampánnyal és figyelemfelhívással, mivel az emberek hajlamosak megfélekedezni az ilyen ’kellemetlen dolgokról’.

A szennyvíz szintén nagy problémát jelent az országnak. 1997-ben a négymillió 31 ezer hazai háztartás 46 százaléka juttatta a csatornahálózatba a szennyvizet, miközben az ivóvízellátottság aránya meghaladta a 90,6 százalékot. Ebben az évben naponta átlagosan 1,6 millió köbméter szennyvizet termeltünk, s ennek majdnem a fele, 726 ezer köbméter mindenféle tisztítás nélkül távozott otthonainkból. A hazai vízszennyezési listát ma három nagyváros vezeti: Szegeden és Dunaújvárosban egyelőre megoldatlan, Budapesten pedig mindössze 30 százalékos a tisztítás.

A fővárosba be-, illetve az onnan kilépő Duna szennyezettsége között egyébként - dacára a nem biológiailag tisztított beömlések viszonylag nagy számának - nincsen számottevő eltérés, ami a folyó hígító kapacitásának köszönhető. A napi szennyvízmennyiség körülbelül húsz százaléka az ipari üzemekből származik. Az ipari létesítmények által kibocsátott szennyvíz 30-40 százaléka káros a közcsatorna-hálózatra és a Dunára is. A káros szennyvizet kibocsátó üzemek közül soknak van előtisztító berendezése, azonban az ellenőrzések tapasztalatai alapján ezek nem mind működnek. Az ipari szennyvíz előtisztítása nem megoldott, a legnagyobb probléma az előtisztítóban kiválasztott szennyező és mérgező anyagok elhelyezése, illetve tárolása. Valószínűsíthető, hogy az elhelyezési és tárolási nehézségek miatt - illegálisan - ezek jelentős hányadát is a közcsatornába vezetik.

Magyarország átmeneti mentességet kapott az EU-irányelv rendelkezéseinek betartása alól – az eutrofizációra hajlamos, érzékeny területeknél 2008. december 31-ig, a 15 ezer lakosegyenértéknél nagyobb települések esetében 2010. december 31-ig, a kétezer és 15 ezer lakosegyenérték közötti településeknél pedig 2015. december 31-ig. Az irányelv végrehajtása összesen 800 milliárd forint beruházást igényel.

E horribilis összeg befektetése is csupán az uniós elvárások megközelítését tenné lehetővé. Örvendetes viszont, hogy a közműolló, amely a vezetékes ivóvízzel ellátott, illetve a csatornahálózatra kötött háztartások arányát jelzi, 1995 óta kismértékben, de folyamatosan záródik. Jelenleg a hazai lakások 45,2 százaléka részesül teljes vízügyi komfortban - vagyis vezetékes vízellátásban és csatornázásban -, miközben az európai átlag csaknem 70 százalék

Szelektív szemétyűjtés, szeméttárolók, szemételepek, újrahasznosítás hiánya: Ha csökkenteni tudnánk a minket körülvevő szeméthegyet, azután egy újabb lépés lenne a hulladékok megfelelő begyűjtése és kezelése. Ez irányban az Európai Unió is támaszt felénk elvárásokat: 2005. december 31-ig mentességet kaptunk az összes csomagolási hulladék legalább ötven százalékos hasznosításának követelménye, illetve az üveg és műanyag csomagolóanyagok hulladékainak legalább 15 százalékos újrafeldolgozásának követelménye alól. Az átmeneti időszak főként a lakossági szelektív hulladékgyűjtés fejlesztéséhez szükséges.

Jelenleg Magyarországon nem beszélhetünk létező és működő szelektív szemétygyűjtésről. Több kezdeményezés is volt a fővárosban és vidéken egyaránt, de széles körben való elterjedtségét akadályozta a közösségi aktivitás, valamint az infrastruktúra hiánya. Az idő azonban sürget, ezért újabb lendületet kell vennie a szelektív szemétygyűjtésnek. Erre mutat példát a ferencvárosi kezdeményezés is, ahol ez évben két helyen, jövőre pedig további 18-20 helyszínen helyeznek el szelektív hulladékgyűjtésre alkalmas eszközöket. Az önkormányzat hosszabb távú tervei szerint minden ezer lakosra jut majd egy úgynevezett szelektív hulladékgyűjtő sziget. Budapest 2003. végére száz, a következő évre pedig ötszáz szelektív hulladékgyűjtőt akar kihelyezni városszerte.

Példaként állhat előttünk a Bécsi szelektív szemétygyűjtés(papírvisszaggyűjtés náluk 66,3%-os), amelyben az 1985-ben a város önkormányzata által kiadott hulladékgazdálkodási koncepció jelentett mérföldkövet. Modellkísérletek alapján igazolták, hogy a megelőzés és újrahasznosítás elméletileg a hulladékhegyet egyharmadára, gyakorlatilag a felére csökkenti. A polgárok 6 kukában gyűjtik a szemetet, ezeket általában a házak közös helységeibe ürítik(papír, szerves hulladék) valamint a városban is található szemétszigetek. Itt a fémeket, színenként az üveget és a műanyag csomagolóanyagokat adhatják le. Sok helyen a használt ruhák és cipők számára is tesznek ki konténereket. A veszélyes hulladékot a város területén 22 helyen, általában forgalmas tereken, bevásárlóközpontok környékén lévő állomásokon lehet leadni. A nagyobb méretű hulladékokat (háztartási készülékeket, autógumikat) a városban üzemelő 18 egységes hulladékudvar várja. Ezen kívül textilt, hullámpapírt, kezelt faanyagot, építési törmelékét és bármilyen még használható tárgyat le lehet adni díjmentesen. Működik a városban egy 'kukás-bazár', ahol a még használható dolgok gazdát cserélhetnek, (de a piacot inkább csak a keleti turisták látogatják). A városi hulladékkezelőnél igényelhetők még egyéb szolgáltatások, pl. roncsautó elszállítás (ez hamarosan nálunk is nagy problémává válhat, mivel az EU csatlakozás során nálunk is ki kell tiltani a kétütemű autókat, így akár tízezernél is több roncsautó keletkezhet), a lomtalanítás és nagyobb mennyiségű 'háziipari' hulladék eltávolítása. A lakosok a felmerülő kérdéseikkel a pizsoktelefon nevű szolgáltatáshoz fordulhatnak, de rendszeres tájékoztatást kapnak a kiadványokból és szórólapokból, ez utóbbiak telefonon ingyenesen is rendelhetők.

A bécsiek nagy büszkesége az a hulladékégető-távfüttőmű, amely a belvárosban található, de mégsem csúfítja el a környezetet, mivel minimalizálták a szennyezőanyag-kibocsátást, valamint a híres tervező, Hundertwasser alkotta meg a külsejét, egyesítve így a természetet, a művészetet és a technikát.

Magyarországon évente mintegy 70-75 millió tonna hulladék képződik. E mennyiség közel 4,5 százaléka veszélyes hulladék, míg a 95,5 százaléknyi nem-veszélyes hulladékból közel 10 százalékot tesz ki az építési-bontási hulladék. A mai lerakási követelményeket ki nem elégítő módon lerakott, közvetlen veszélyeztetést jelentő veszélyes hulladék mennyisége mintegy 270 ezer tonnára becsülhető. A települési szilárd hulladék lerakására ma is üzemszerűen használt 665 lerakó mellett további közel 620, egyenként 3-500 köbmétert meghaladó nagyságú illegálisan használt lerakó és vadlerakó létezik az országban, míg a felhagyott, bezárt, de nem kellően rekultivált lerakóhelyek száma eléri az 1250-et. Ezek mintegy 10 millió tonna felhalmozott hulladékkal veszélyeztetik a környezetet. A régi, nem megfelelő biztonságú lerakók felszámolását az Országos Környezeti Kármentesítési program, illetve a települési hulladéklerakók rekultiválását segítő programból finanszírozzák. ezek eredményeként évente 50-100 lerakót zárnak be, számolnak fel, illetve rekultiválnak.

Zöldterületek csökkenése, minőségének romlása:

A zöldterületek mennyiségéről a fővárosban eltérő vélekedéseket lehet hallani. Vannak akik azt mondják csökken ugyanakkor több adat szól amellett, hogy nő. Én a hangsúlyt inkább arra helyezném, hogy melyek a fő problémák a zöldterületek esetében, illetve hogy miként lehetne orvosolni ezeket. A parkok, terek életének legfőbb veszélyforrása az ember, a korábban említett szemetelési módok közül szinte mindegyik megtalálható ezen a területen. De nemcsak ez, hanem az illegális és legális területfoglalás is fenyegeti a létüket. Ez jelentheti a park szélén parkoló autókat, a zöld területen épülő éttermeket, vagy lakótelepeket. Ez utóbbiaknál meg lehetne őrizni a fák és a növényzet egy részét, azonban a problémát általában inkább tarvágással 'oldják meg'. A kutyatartók a zöld területeket sem kímélik, s szemben a járdával innen még a gépek sem tudják felszedni a piszkot.

A zöldterületek fontossága elvileg evidens, azonban kevés lakó realizálja, hogy mennyit jelentenek a fák egy város életében. A parkok amellett, hogy pihenő-hely funkciót látnak el, nagy szerepet játszanak a zajvédelemben, a levegőtisztításban, az oxigéntermelésben, valamint nyáron csökkentik a hőmérsékletet, ami a felmelegedett betonépületekben élőknek nagy segítség. Ezek mellett persze barátságosabbá, élhetőbbé is teszik a települést.

Fontos azonban megőriznünk az idősebb fákat, mivel a fenti funkciókat igazán csak azok tudják ellátni, ezért nem ugyanaz a tarvágás után ültetett facsemeték és az öreg fák értéke.

A zöldterületek megőrzéséhez szintén együtt van szükség a törvényi erőre, a megfelelő infrastruktúrára és a lakossági összefogásra. Vagyis tiltani kell a rongálásokat, a szemetelést, ugyanakkor biztosítani kell a megfelelő mennyiségű szemétyűjtőt, az aktív pihenésre vágyóknak a sportlétesítményeket, a passzív pihenőknek a padokat, a nyugodt sétányokat. Fel kell világosítani az embereket a szemetelés és a kutyapiszok hátrányairól, valamint a fák és a természet értékéről. Tehát érdekelté kell tenni az embereket a parkok megóvásában, gondozásában.

Önkormányzatok szerepe:

Az eddig felsorolt környezetvédelmi problémák nagy része lokális jellegű, vagyis nem elég, ha a törvényekkel általánosan szabályozzuk. A helyi rendeletek alkalmazkodnak az adott város(rész) igényeihez, érdekeihez, s ezáltal nagyobb hatást érhetnek el a környezetvédelem területén is. Az állampolgárokhoz nem lehet együttesen szólni, fontos, hogy kialakítsuk bennük a felelősséget a lakóhelyük környékéért, s ezt leginkább csak helyi szinten lehet megoldani. Az infrastruktúrával hasonló a helyzet, mivel azt sem lehet országos rendeletekkel meghatározni, hogy milyen szintű és mennyiségű felszerelésre van egy városnak, kerületnek szüksége. Itt is érdemes lokális felméréseket végezni és aszerint meghatározni a paramétereiket.

Az Ötv 8. § (1) bekezdéséből a környezeti érdekeket legközvetlenebbül érintő az önkormányzatok által önként vállalható feladatokra vonatkozó rendelkezéseket emelem ki a következőkben:

„A települési önkormányzat feladatai a helyi közszolgáltatások körében különösen: a településfejlesztés, a településrendezés, az épített és természeti környezet védelme, ... a vízrendezés és a csapedékvíz- elvezetés, csatornázás, ... köztisztaság és a településtisztaság biztosítása...”
Mindezen feladatkörökben az önkormányzatnak viszonylagos szabadsága érvényesül, hiszen ugyanezen szakasz (2) bekezdése kiemeli, hogy „ a települési önkormányzat maga határozza meg – a lakosság igényei alapján, anyagi lehetőségeitől függően – , mely feladatokat milyen mértékben és módon lát el”. Majd a (3) bekezdés szerint „ Törvény a települési önkormányzatokat kötelezheti arra, hogy egyes közszolgáltatásokról...gondoskodjanak.”

Ha az önkormányzatok hulladékkezeléssel kapcsolatos kötelezettségeit összefoglaljuk, alá kell húznunk, hogy noha a települési szilárd hulladék kezelése a fentiek értelmében elvileg az önkormányzathoz tartozik, ez ne jelenti azt, hogy egészen mostanáig lett volna felhatalmazása szolgáltatás kötelező igénybevételének elrendelésére, díj megállapítására, vagy a hulladéklerakókra vonatkozó követelmények megállapítására. A hulladéklerakót az önkormányzat jelöli ki. Ugyancsak ő szabályozhatja a gyűjtés módját és gyakoriságát. Minden további felhatalmazás hiányzott. Így a hulladékgazdálkodási szabályok jelentős egyensúlyhiányos helyzetre utaltak. Az új törvény azonban egyrészt megalapozza azt a lehetőséget, hogy amennyiben az önkormányzat a hulladékok gyűjtését, szállítását és ártalmatlanítását felvállalta, akkor az ilyen szolgáltatásban az ingatlan tulajdonosának részt kell vennie és azért megfelelő díjat kell fizetnie, illetve másrészt rendelkezik arról, mire terjedjen ki az önkormányzat eme közszolgáltatásokkal kapcsolatos rendeletalkotása (közszolgáltatás megnevezése, az ellátott terület határai, a közszolgáltatást végző intézmény megnevezése, a közsz. ellátása rendjének és módjának, a fizetendő díj mértékének és a kedvezmények eseteinek meghatározása).

A korábban említetteken kívül a törvény még két fontos feladatkörét nevezte meg önkormányzatnak:

- a Nemzeti Környezetvédelmi Programban foglalt célokkal, feladatokkal és a település rendezési terveivel összhangban illetékességi területére önálló települési környezetvédelmi programot dolgoz ki, amelyet a képviselő testület hagy jóvá
- elemzi, értékeli a környezet állapotát illetékességi területén, és arról szükség szerint, de legalább évente egyszer tájékoztatja a lakosságot.

Fontos kiemelni, hogy Budapest kerületi önkormányzatainak esete speciális, mivel munkájukat össze kell hangolniuk és alá kell rendelniük a főváros nint nagyobb egység szempontjainak. A főváros feladat- és hatáskörei nagy vonalakban a következők:

- a főváros városfejlesztési és városrehabilitációs programjának, valamint általános rendezési tervének, illetve városrendezési szabályzatának meghatározása;
- az épített környezet egyes városképi, történelmi szempontból meghatározó egységeinek védetté nyilvánítása és ezen védett értékek fenntartásának szabályozása;
- a katasztrófaregélés és -elhárítás önkormányzati feladatairól való gondoskodás;
- az egy kerületet meghaladó víz-, egészséges ivóvízszolgáltatási, vízrendezési, szenny- és csapadékvíz-elvezetési, szennyvíztisztítási feladatok;
- a hulladékártalmatlanítás önkormányzati feladatainak ellátása, a településtisztaság biztosítása, a települési kommunális szilárd és folyékony hulladék gyűjtéséről, elhelyezéséről, ártalmatlanításáról és hasznosításáról való gondoskodás, az elhelyezéshez szükséges lerakóhely kijelölése;
- ellátja a főváros tömegközlekedési és forgalomtechnikai feladatait;
- megállapítja fővárosi idegenforgalmi koncepcióját;
- ellátja az önkormányzati levegőtisztaság- és vízminőség-védelmi feladatokat, kijelöli, fejleszti és fenntartja a rendeletében meghatározott módon a főváros városképe szempontjából védendő természeti környezetet, közcélú zöldterületet.

Elmondható tehát, hogy a főváros esetében kisebb szerep jut a kerületi önkormányzatoknak. Azonban, mint a korábban említett ferencvárosi példákön láthatjuk a kerületi aktivitás, és a helyi problémamegoldás nagy előrelépéseket eredményezhet. A Ferencváros című lap szintén jó példát mutat arra, hogy miként lehet a lakosokat tájékoztatni a kerület változásáról. Találhatunk benne kulturális és szórakoztató műsorokat, riportokat, sport-beszámolókat. Ezek biztosítják, hogy minél több ember olvassa az újságot. Gyakran írnak az eddig elért eredményekről, a megszerzett díjakról (általában többesszám első személyben), ami növeli a helyiek területi-identitását.

Az önkormányzatok szerepe döntő a környezetvédelemben, mivel a legtöbb probléma helyi szinten merül fel, vagy csak a speciális körülmények ismeretében oldható meg. Az emberi viselkedésből származó károkat pedig legjobban úgy küszöbölhetjük ki, ha megpróbáljuk az embereket érdekeltté tenni a környezetvédelemben. Ezt akkor érhetjük el, ha a lakosok nem csak a házukat, lakásukat érzik a magukénak, hanem az életterüket is, beleértve ebbe az utcákat, tereket, parkokat, vagyis magát a várost.

Irodalomjegyzék:

Bánda Gyula: Környezetvédelmi kézikönyv Bp, 2000. KJK-KERSZÖV Jogi és Üzleti Kiadó Kft.

Hegedűs Eszter: Emberszabású ebrendelet; Otthagya, mint eb a szaharát

Nagy Tamás: Bécsi kukavizit

Pócs Balázs: Amikor az EU fél szemét behunyja Népszabadság 2003. febr.5.

Locsmánda Gábor: Budapest az ezredfordulón

Ötvös Zoltán: Harc a szeméért és a szemét ellen Népszabadság, 2003.febr.8.

Radó Dezső: Zöldterületek a városban